

DE PUBLIC RELATIONS IN DE BELGISCHE KRIJGSMACHT (1)

In onze benadering van de globale PR-problematiek in het Belgisch leger zijn wij ons eerst gaan afvragen wat eigenlijk het leger is, welke haar typische kenmerken zijn. Wij stelden vast hoe in de 19e eeuw een maatschappelijke isolatie bestond van de krijgsmacht tegenover de burgerlijke maatschappij en omgekeerd. Dit vloeide voort uit een wederzijds onbegrip en wantrouwen. De democratische evolutie heeft beide echter dichter bij elkaar gebracht. Toch is de typische militaire mentaliteit een rem naar een waarachtige dialoog naast de talrijke vooroordelen van de nationale publieken. Deze noodzaak aan dialoog, zowel intern als extern, blijkt uit het complex, bureaucratisch en technocratisch karakter van het leger.

Wij stelden vast hoe de P.R. haar fundering en verantwoording vonden in de globale doelstelling en beleid van het leger welke gericht is op de vrijwaring en bescherming van de rechten en plichten van alle burgers. Het leger mag noch moet zich in de plaats stellen van instellingen aan wie de burgerlijke opvoeding is toevertrouwd. Het leger is één van die instellingen. Het gaat er eenvoudig om het nut van de militaire instelling met betrekking tot haar eigen toegewezen taak in het daglicht te stellen en niet om de bijkomende rollen die moeten dienen om haar te rechtvaardigen.

In een historische schets kwam tot uiting hoe het Amerikaanse leger een stimulerende rol heeft gespeeld in de doorbraak van de P.R., zowel in Amerika als in Europa, en hoe vanaf de tweede wereldoorlog het Belgisch leger haar voorbeeld heeft gevolgd doch eerder als modeverschijnsel dan als een aangevoelde noodzaak of behoefte.

De 25-jarige-P.R.-geschiedenis van het Belgisch leger vertoont zonder twijfel een trage maar positieve evolutie. Maar de theoretische en organisatorische P.R.-inzichten, voor het grootste deel overgenomen van de Amerikanen, botsen in de praktijk nog steeds op een nog niet rijpe PR-mentaliteit.

(1) LEEKENS, René, De Public Relations in de Belgische Krijgsmacht, Centrum voor Communicatiewetenschappen, Leuven, september 1970, 97 blz.

Het probleem van het generatieconflict tussen de officieren die voor de oorlog hun opleiding hebben genoten en de anderen treedt meerdere malen op de voorgrond.

Wanneer wij spreken over de P.R. in de krijgsmacht mag dit zeker niet los gezien worden van haar geheel, namelijk het overkoepelend Ministerie van Landsverdediging. De ministeriële inmenging inzake P.R. is in feite kleiner dan men mocht verwachten. Ze beperkt zich tot algemene richtlijnen. Een voortdurende spanning tussen het kabinet van de minister en de generale staf werkt echter remmend op de P.R. in het algemeen.

Belangrijk schijnen ons de commissies die de minister adviseren o.m. de Commissie Leger - Jeugd waarlangs de eerste schuchtere initiatieven naar de participatie van de miliciens tot stand kwamen. De tendens tot participatie doet zich trouwens steeds meer gevoelen in militaire kringen, getuigen van deze evolutie zijn de huidige ontwikkeling in Duitsland en Frankrijk. Deze participatie zal het personeel immers ertoe verplichten haar afhankelijke en passieve houding af te leggen om plaats te maken voor een intellectuele nieuwsgierigheid en voor een zin van medeverantwoordelijkheid.

De spanning tussen het politieke en militaire element zal vooral problemen stellen op het vlak van de informatiedienst. Een meer gedifferentieerd onderscheid tussen ambtelijke en regeringsvoorlichting lijkt ons de aangewezen weg. Daarbij zou de informatiedienst van een defensieve naar een meer offensieve P.R.-actie moeten overgaan. De problemen die zich hier stellen zijn echter zo complex dat hier voldoende elementen aanwezig zijn voor een toekomstig studieobject.

De generale staf vervult hoofdzakelijk een stimulerende en coördinerende P.R.-rol, toch werkt hier weer het generatieconflict remmend. De drie machten zullen dan elk naar hun eigen mogelijkheden en kenmerken een eigen P.R.-beleid uitstippelen.

In het Belgisch leger werd in tegenstelling tot het Amerikaanse de eenheid tussen de interne en externe P.R.-gehandhaafd. Op intern vlak spitst zich de actie vooral toe op de ontvangst, informatie en sociale en culturele promotie. Toch ontbreekt de noodzakelijke ondergrond van een P.R.-mentaliteit terwijl er vooral op het vlak van de participatie nog een hele weg is af te leggen. Er zal een middenweg moeten gevonden worden tussen de militaire tucht en de spontane en opbouwende dialoog tussen de opeenvolgende echelons. Op intern vlak stelt zich het specifiek probleem van de militairen in Duitsland, een probleem dat zo complex en gedifferentieerd is dat het onmogelijk kan behandeld worden in het kader van deze licentiethesis.

Op extern vlak stelden wij nog steeds een gebrekkige openheid vast. De actie blijft nog te zeer beperkt tot eerder spectaculaire uitwendige manifestaties. De waarachtige P.R. zullen meer een dieptewerking vertonen op lange termijn. De acties van de drie machten vertonen ondanks de gebrekkige financiële en personele middelen toch de mogelijkheden van een doorgevoerde P.R.-actie. Een verdere uitbreiding van de bevoegdheid van de drie machten op dit vlak lijkt ons de aangewezen weg om redenen van efficiëntie en tijdsbesparing. Dit wil daarom nog niet zeggen onafhankelijkheid ! Het leger dient namelijk in haar verschillende manifestaties een zekere eenheid te bewaren om een beeldvorming van het Belgisch leger mogelijk te maken. Versoepeling dus van de reglementering ter zake.

De verpersoonlijking van heel de P.R.-organisatie vinden wij in de OSC-functie. De principes die aan de basis liggen van deze functie leken ons gezond en getuigen van een juist theoretisch inzicht. Toch is de onderbrenging van de PR-sectie in de personeelsafdeling wegens het wezenlijk verschil in doelstelling niet te rechtvaardigen. De oprichting van een P.R.-afdeling naast de andere afdelingen zou beter beantwoorden aan de taak en het doel van de P.R.

Op het vlak van de medeverantwoordelijkheden van de OSC zou er zich een verschuiving moeten voordoen die meer in de richting van de specifieke PR-taak zou gaan met name de informatie, de deelneming en de communautetsbetrekkingen. Taken als opvoeding, sociaal dienstbetoon, culturele acties zouden aan gespecialiseerde officierfuncties moeten kunnen toevertrouwd, zoals sociaal pedagogen, sociologen, psychologen of maatschappelijke assistenten. Het is duidelijk dat er tussen deze deskundigen een permanent contact dient onderhouden te worden omdat ze allen meewerken aan een goed intern klimaat. Kenmerkend voor de hele PR-infrastructuur is misschien dat de PR-functie nog steeds een occasioneel en discontinue karakter heeft ! Willen de P.R. hun doel bereiken zal de functie permanent en continu dienen te zijn. De oprichting van een provinciale OSC duidt de te volgen weg aan.

Het leger heeft in feite af te rekenen met de kinderziekten die de oprichting van een P.R.-dienst steeds met zich meebrengen. Wij stelden inderdaad vast dat men ertoe gekomen is zich een juist inzicht te verwerven in wat P.R. zijn en hoe ze dienen uitgeoefend te worden. De gebreken liggen vooral op het vlak van de mentaliteit en geest. De wil en het potentieel zowel organisatorisch als menselijk is echter aanwezig om in de toekomst een waarachtige dialoog tot stand te brengen.